

7. aprill 2025

ARUPÄRIMINE

Töõjõu tootlikkuse, Eesti konkurentsivõime ja odavtöõjõu kohta

2021. aasta 12. mail Riigikogu poolt vastu võetud Eesti pikaajalise strateegia "Eesti 2035" kohaselt peaks Eesti tööjõu tootlikkus, mis 2021. aastal oli 84% Euroopa Liidu keskmisest, kasvama 2035. aastaks 110%le. Ent 2023. aastaks on see näitaja hoopis langenud 77,5%le.¹ OECD andmetel jäi Eesti inimeste töö tootlikkus töötunni alusel 2020. aasta püsihindades ja ostujõu pariteedi alusel arvestatuna Leedust maha juba 2020. aastal, rääkimata Tšehhist, Sloveeniast ja Slovakkias, kellest oleme pikka aega maha jäänud. 2022. aastal möödus meist Poola, 2023. aastal Läti ja Ungari.²

Strateegia "Eesti 2035" kohaselt pidi Eesti rahvusvahelise konkurentsivõime indeksi edetabelis tõusma 2035. aastaks 10. kohale. See indeks näitab riigi võimekust luua ja hoida keskkonda, mis tagab erasektori konkurentsivõime. Ent tõusu asemel oleme 2022. aasta 22. kohalt 2023. aastal langenud 26. kohale ja 2024. aastal 33. kohale.³ 2024. aastal langes Eesti 2023. aastaga võrreldes niisiis seitsme koha võrra, aga samal ajal tõusis Läti tõusis kuue koha võrra ja Leedu kahe koha võrra.⁴ Tõsi, Lätis oleme veel ees.

Aastatel 2019-2023 asus Eestisse statistikaameti andmetel püsivalt elama 97 tuhat mitte-Eesti kodakondsusega isikut ning Eesti kodakondsuseta isikute rändasaldo oli 68 tuhat.⁵ Tegemist on vähemalt viimase 70 aasta suurima sisserändega.⁶

Eestiga sarnase majandus- ja rahvastikustruktuuriga Lätti rändas samal ajal Läti kodakondsuseta isikuid 60 tuhat ja nende rändesaldo oli 34 tuhat.⁷ Seega oli riigi kodakondsuseta isikute sisseränne Eestisse 2,3 korda ja rändesaldo 2,8 korda suurem kui meie naaberriiki. Arvatavasti on viimase viie aasta sisserännanute proportsioon elanikkonda Eestis Euroopa suurim.

Samal ajal on sisserännanute keskmine sündimus eestlaste omast reeglipäraselt väiksem, kuna nende enamus on sisse rännanud madalama sündimusega maadest. Statistikaameti rahvastiku põhistsenaariumi kohaselt kasvab üle 65 aastaste osakaal tänaselt 20%lt 2050. aastaks 27%le.⁸

¹ Tõetamm. 2024. aasta andmeid seni pole.

² https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV

³ Tõetamm. Andmed on võrreldavad alates 2022. aastast.

⁴ https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/rankings/wcr-rankings/#_tab_Rank

⁵ https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START__POP__IB__IBE/IBE060/table/tableViewLayout1/

⁶ Eesti entsüklopeedia 7. kd: Rahvastiku ränne Eestis; <https://www.looming.ee/sisseranne-eestisse-eriti-eestlastele-moeldes/>

⁷ https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START__POP__IB__IBE/IBE060/table/tableViewLayout1/

⁸ Statistikaamet, tabel RVR08

Samal ajal olete Te väitnud, et välismaalaste seadus vajab muutmist, kuna vajalik on oskustööjõu erand, et leevendada kroonilist tööjõupuudust konkreetsetes tööstussektorites. Tsiteerin: "Puudu on erinevaid pingioperaatoreid, konstruktsioonide kokkupanijaid, toidutehnolooge, keemiainsenere. Kui Eesti inimesed ise enam ei taha neid töid teha, siis keegi peab tehases selle keevitamise ja põllumajanduses toimetamise ära tegema." Olete kinnitanud, et ettevõtjad vaatavad oskustöötajate otsimisel peamiselt Aasia, sealhulgas ka Kesk-Aasia poole, kuid ka mujale.⁹

Ometi on meil ka praegu Euroopa Liidu riikidest võimalik piiramatult pingioperaatoreid, toidutehnolooge või keemiainsenere tuua. Kehtiv välismaalaste seadus lubab tuua piiramatult tööjõudu ka nn kolmandatest riikidest, näiteks Indiast, Pakistanist või Usbekimaalt, aga sel juhul, kui nad tulevad töötama info- ja kommunikatsioonitehnoloogia erialasele ametikohale, kasvuettevõttesse või iduettevõttesse. Aga üksipuha missugustest riikidest, üksipuha missugustele töökohtadele Eestisse võib tööjõudu Eestisse piiramatult sisse tuua juhul, kui neile maksta vähemalt 1,5 kordset Eesti keskmist töötasu.¹⁰ Nimelt on tippspetsialisti erandiga töötajad rändekvoodi nõuetest vabastatud. Aga loogiline on, et hea spetsialist, nt toidutehnoloog või keemiainsener peakski saama 1,5 kordset Eesti keskmist palka. Samas on neid, kes on saanud elamisloa tippspetsialisti erandi alusel, kõigist tähtajalise elamisloa saanutest vaid 4%.¹¹ Seejuures on valitsus iga järjekordse välismaalaste seaduse leevendamise puhul meile rääkinud, nagu nüüdki, et vajame kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste ja oskustööjõudu.

Seega meil ei peaks juba eeltoodu põhjal mingit tööjõupuudust olema ning ukSED on lahti ka isatööjõu sissetoomisele. Lisaks arvestagem, et meil on registreeritud töötuid üle 51 tuhande.¹² Peale selle on peaminister Kristen Michal lubanud riigis bürokraatiat vähendada nii, et ametnikke läheb vaja praegusest 20 protsendi võrra vähem.¹³ Seega pole vähe ka tööd ootavat kodumaist tööjõudu ja seda lisandub veel.

Sellega seoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kas Te tunnistate, et sisseränne Eestisse aastatel 2019-2023 on viimase 70 aasta suurim ja suhtena püsielanikkonda mitmekordselt suurem kui meie naaberriikidesse? Kas te tunnistate, et ka välistööjõudu on juba praegu Eestis suuremal määral, kui kunagi iseseisvuse taastamise järgsel perioodil?
2. Kas Te lükkate ümber väite, et Reformierakonna valitsuste ajal, eriti alates aastast 2021, on Eesti majandus orienteeritud suhteliselt madala lisandväärtusega pigem odavale tööjõule? Kui püüate seda väidet ümber lükata, siis palun esitage andmed, mille alusel?
3. Kas Te tunnistate, et Reformierakonna majanduspoliitika on läbi kukkunud ning tootlikkuse ja konkurentsivõime eesmärkidest oleme kaugenenud? Missuguseid meetmeid olete Te võtnud ja kavatsete võtta, et tõsta Eesti töötajate töö tootlikkust ja Eesti

⁹ <https://www.postimees.ee/8217331/taistund-uus-valitsus-plaanib-riiki-vastu-votta-tuhandeid-oskustootajaid>

¹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/108072021017?leiaKehtiv>

¹¹ <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/valistootajad>

¹² <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/registreeritud-tootud>

¹³ <https://www.aripaev.ee/uudised/2025/03/12/burokraatiakarbete-esimesed-plaanid-on-juba-avalikud>

konkurentsivõimet? Kas strateegias "Eesti 2035" seatud eesmärgid on pärast mitmeaastast majanduse allakäiku enam realistlikud?

4. Kas Te tunnistate, et Teie plaan nn oskustööjõu erandi kaudu sisserännet suurendada tähendab realiseerumise korral just madalama palgaga tööjõu lisandumist? Sest Euroopa Liidu riikidest võib Eestisse tulla piiramatul määral tööjõudu, paljudesse valdkondadesse ka mujalt maailmast piiramatul määral ja samuti 1.5 Eesti keskmise brutopalgaga samuti piiramatul määral?

5. Kas Te tunnistate, et madalama töötasuga tööjõu lisandumine vähendab veelgi Eesti tootlikkust ja konkurentsivõimet, pidurdab uuendusi ning Eesti töötajate palgakasvu?

6. Kas Te tunnistate, et eakate osakaal Eestis kasvab? Kui jah, mida Te olete teinud, et kohandada Eesti majandusstruktuuri enam vastavaks, et tagada eakamate inimeste tööhõive?

7. Peaminister ja teised valitsuse liikmed on lubanud 20% Eesti ametnikke koondada. Kas valitsus on analüüsinud, kus need endised ametnikud uue töökoha leiavad?

Esitavad Riigikogu liikmed:

Jaak Valge

Leo Kunnas

